

4. Det Europæiske Politiske Samarbejde (EPS)

Det Europæiske Politiske Samarbejde (EPS) udspringer af beslutningen på EF-topmødet i Haag i december 1969 om at søge EF-samarbejdet udvidet både i bredden (ved optagelse af nye medlemmer) og i dybden (ved inddragelse af nye sagsområder under samarbejdet). Et af de nye sagsområder blev udenrigspolitikken, der dog ikke formelt blev bragt ind under EF, men fra 1970 blev genstand for et fritstående, intergouvernementalt samarbejde mellem EF's medlemslande. Frem til midten af 80'erne udviklede EPS sig på grundlag af praksis og diverse rapporter (Luxembourg (1970), København (1973) og London (1981)) i retning af en øget formalisering, en tættere tilknytning til EF-samarbejdet (bl.a. ved at Det Europæiske Råd, dvs. de regelmæssigt tilbagevendende møder af EF-landenes regeringschefer, fra 1974 udviklede sig som et uformelt toporgan for både EF og EPS) og i retning af en funktionsudvidelse, dvs. inddragelse af nye spørgsmål under EPS og forsøg på en mere forpligtende behandling af dem. De vigtigste drivkræfter i denne proces synes at have været praktisk betonedede: 1) den økonomiske integration skabte behov for udvikling af en ekstern udenrigspolitisk dimension; 2) omgivelsernes interesse i at have en europæisk samtalepartner; 3) behovet for tilpasning til et internationalt diplomatisk miljø, der i stigende grad præges af multilaterale samarbejdsformer; og 4) ikke mindst de enkelte medlemsstats behov for et forum, hvorigennem vigtige nationale interesser kan fremmes, f.eks. ved at dele information, ved at samordne nationale standpunkter (»at tale med én stemme«) etc.

Formaliseringen af EPS fuldførtes med gennemførelsen af Den Europæiske Fællesakt (EF-pakken) i 1987, der institutionelt bandt EPS sammen med EF-samarbejdet uden i øvrigt at ændre dets intergouvernementale karakter. EPS's interne struktur blev givet lidt fastere rammer med kodificeringen af et EPS-sekretariat i Bruxelles, dog fortsat bemandet med embedsmænd fra formandskabslandene (nærmest foregående, nuværende og næstfølgende). Indholdsmæssigt rummede Fællesakten kun beskeden ændringer i forhold til praksis: Sigtet er fortsat »... (at bestræbe) sig på i fællesskab at formulere og iværksætte en europæisk udenrigspolitik« (artikel 30, stk. 1), nærmere bestemt at medlemslandene forpligter sig til at in-

formere og konsultere hinanden med henblik på koordinering af synspunkter og fælles handling, før de lægger sig fast på en definitiv national politik.

Om sikkerhedspolitikken, som i forhandlingsfasen havde været et særligt vanskeligt spørgsmål, erklærer Fællesakten (artikel 30, stk. 6), at »et snævrere samarbejde i spørgsmål vedrørende den europæiske sikkerhed vil kunne yde et væsentligt bidrag til udviklingen af Europas identitet i udenrigspolitiske spørgsmål. De er indstillet på at styrke samordningen af deres holdninger vedrørende de politiske og økonomiske aspekter af sikkerheden«. Endvidere erklærer medlemslandene sig besluttede »på at bevare de teknologiske og industrielle betingelser, der er nødvendige for deres sikkerhed«, både i nationalt og andet regi. Og endelig fastslås det, at »bestemmelserne i dette afsnit er ikke til hinder for et snævrere samarbejde på det sikkerhedsmæssige område mellem visse af de høje kontraherende parter inden for rammerne af Den Vesteuropæiske Union eller Atlantpagten«.

En vurdering af EPS's udviklingsmuligheder i relation til den europæiske søjle må formentlig skelne mellem det korte og lidt længere sigt. På kort sigt er mulighederne begrænsede af den modstand fra flere lande, herunder Danmark, mod en inddragelse af sikkerhedspolitikken, som slog igennem i Fællesaktens behandling af dette spørgsmål. Formelt og institutionelt er EPS derfor heller ikke efter EF-pakken noget stærkt forum for udviklingen af en vesteuropæisk sikkerhedspolitik og dermed for opbygningen af en europæisk søjle inden for NATO. Ikke blot er Fællesakten ikke (som Atlantpagten eller WEU-traktaten) en forsvarsalliance, men sikkerhedspolitikens status inden for EPS er fortsat svag og omstridt. EPS's aktivitet på dette område er da næppe heller udvidet efter gennemførelsen af Fællesakten – måske fordi de toneangivende lande i samarbejdet i disse år har været mere interesserede i at undersøge mulighederne for at udnytte WEU til udvikling af en vesteuropæisk sikkerhedspolitisk identitet.

EPS's primære funktioner ligger derfor fortsat på det generelle udenrigspolitiske område, hvor der til gengæld er opnået betragtelige resultater. Inden for samarbejdet foregår f.eks. en udstrakt informationsdeling, bl.a. via et velud-